

Evropski teden zmanjševanja odpadkov

RA KOPER, 21.11.2016, AKTUALNOSTI, 13:30

V teh dneh obeležujemo evropski teden zmanjševanja odpadkov. Količina odpadnih baterij in drugih elektronskih odpadkov iz leta v leto narašča. Nemaikokrat ti odpadki končajo med mešanimi komunalnimi odpadki ali na divjih odlagališčih. Odlaganje na nepravem mestu pa lahko povzroči tudi onesnaževanje tal s škodljivimi snovmi. **E-odpadki** vsebujejo namreč težke kovine, ki so za okolje zelo nevarne. Po drugi strani pa gre za surovine, iz katerih dobimo reciklate in nato nove proizvode, s tem pa se ohranjajo naravni viri. V družbi **Zeos** so v okviru evropskega projekta Life, programa za okolje in podnebne ukrepe, ki spodbuja ločevanje **e-odpadkov**, začeli v slovenskih regijah postavljati **ulične zbiralnike**. Ob tem pa potekajo številne aktivnosti osveščanja občanov. O tem v tokratni oddaji Zeleni planet, ki jo je tokrat pripravila Tjaša Lotrič.

TJAŠA LOTRIČ: Ob rastoči tehnologiji se obenem povečuje količina **e-odpadkov**. Tudi življenjska doba elektronskih naprav se je v zadnjih letih močno skrajšala. Količina **e-odpadkov** in odpadnih baterij tako v primeru z ostalimi odpadki raste kar trikrat hitreje. Predvsem male elektronske naprave in baterije se pogosto znajdejo med mešanimi odpadki ali celo na črnih odlagališčih. V družbi **Zeos**, neprofitni organizaciji zbiranja elektronskih odpadkov Slovenije, so v sodelovanju z ministrstvom za okolje in prostor v sklopu evropskega projekta Life pripravili 5 letni projekt gospodarjenja z **e-odpadki** s sloganom **E-cikliraj**. Ta spodbuja ločevanje **e-odpadkov** in odpadnih baterij ter uporabnike in potrošnike ozavešča o negativnih vplivih na okolje in zdravje v primeru neustreznega odlaganja. Bela tehnika, zabavna elektronika, računalniška oprema, mobilni telefoni – vse to sodi med **e-odpadke**, ki se obdelajo in reciklirajo, pravi direktor družbe **Zeos** Emil Šehić.

EMIL ŠEHIĆ: Recikliranje poteka tako, da v prvi vrsti moramo seveda te odpadke ločeno zbrati, ločeno zbrati stran od mešanih komunalnih odpadkov in pa po skupinah. Ločeno zbiramo velike gospodinjske aparate, televizorje in monitorje, male aparate, sijalke in potem seveda tudi tokovi obdelave so ločeni, glede na posamezno vrsto odpadka. Nekatere odpadke je možno s samo demontažo in pa potem s predelavo posameznih komponent dovolj dobro reciklirati, za nekatere je pa potrebna tudi tehnologija obdelave, ki je zahtevnejša, recimo pri hladilno-zamrzovalnih aparatih, seveda, ker vsebujejo v sami izolaciji ozonu škodljive in pa toplogredne pline in pa olja, je potrebno delati v namenskih tehnologijah. Teh tehnologij je žal v Sloveniji zaradi premajhne količine teh odpadkov ni in moramo te odpadke voziti, ali v Italijo ali v Avstrijo. Potem so tu sijalke, plinske sijalke **FLUO** ter varčne sijalke, ki vsebujejo v sebi živo srebro. Je potrebno obdelati enako v namenskih tehnologijah. To obdelavo izvajamo v Nemčiji. In pa recimo kot specifična so tukaj še televizorji in monitorji s katodnimi cevmi. Čeprav jih v trgovinah že 10, 15 let ni, je še vedno prevladujoča skupina v televizorjih, v monitorjih tisti, ki imajo katodno cev, se pravi slikovno cel ekran. In ta ekran je sestavljen iz svinčenega stekla, v zadnjem konusnem delu, da preprečuje radiacijo v okolje in svinec je seveda škodljiv, tako okolju kot ljudem in zaradi tega je potrebno tudi ločeno, v namenskih tehnologijah predelovati to steklo.

LOTRIČ: Pri recikliranju odpadnih sijalk na primer pridobimo ob pravilnem ravnanju 66 odstotkov stekla, okrog 4 odstotke fluorescentnega prahu, 2 odstotka aluminija in nekaj čez odstotek železa. V zadnjih petih letih, odkar spremljajo količino odvzanih **e-odpadkov**, zlasti manjših elektronskih naprav, je njihova količina krepko narasla.

ŠEHIĆ: Podatki kažejo, da je na prebivalca v Sloveniji dano okoli 15 kilogramov na trg. To pomeni za eno povprečno gospodinjstvo v Sloveniji preko 30 do 40 kilogramov. Iz leta v leto narašča, tako število različnih vrst opreme kot tudi poraba tega. Tudi življenjska doba teh naprav se krajša. Ne le iz razloga, da ta oprema oziroma ti izdelki ne bi bili tako dobro, da ne bi zdržali v uporabi, ne vem, 5, 10 let, ampak zaradi same funkcionalnosti. Če pogledamo mobilne telefone, tablične računalnike, seveda jih sama programska oprema tako sili v nov razvoj in seveda postane oprema čez dve, tri leta neuporabna. Pravzaprav se tudi na ostalih področjih, kot mali gospodinjski aparati, je pritisk oenovni, da so v trgovinah vedno cenejši izdelki in samo spodbuja potrošnike, da kupujejo in kupujejo in na osnovi analiz, ki smo jih naredili v času pilotnega projekta, pred tem projektom, smo ugotovili, da kar 8 procentov tovrstnih odpadkov konča med mešanimi komunalnimi odpadki. Ponavadi je v Sloveniji to v črnih zabojnikih.

LOTRIČ: Odlaganje tovrstnih odpadkov na nepravem mestu lahko povzroči onesnaževanje tal s strupenimi snovmi, ki škodujejo okolju in zdravju, hkrati pa vsebujejo surovine, ki jih je v naravi težko pridobiti.

ŠEHIĆ: Ne le, da so recimo nevarne komponente, kot je živo srebro, težke kovine, ampak tudi redke zemljine, kot mi pravimo, se pravi, redki materiali, ki jih je v naravi vedno manj, eridij, stroncij, ... (manjka beseda). Se pravi, to so komponente oziroma elementi, ki jih je v naravi vedno manj in je pač potrebno začeti z ločenim zbiranjem, bomo ohranili naravne vire.

LOTRIČ: Zakonodajca s področja ravnanja odpadne električne in elektronske opreme zavezuje vse proizvajalce te opreme k zbiranju in k zagotavljanju pravilne obdelave ter predelave odpadne opreme. Lani je bila sprejeta nova evropska uredba o odpadni električni in elektronski opremi, ki postavlja nove cilje zbiranja, pravi Šehić.

ŠEHIĆ: Ti cilji za letošnje leto znašajo 41 procentov, od količine dane na trg. V letu 2020 pa že 65 procentov danih na trg oziroma kar 85 procentov od generiranih odpadkov.

LOTRIČ: V sklopu evropskega projekta Life želijo potrošnikom omogočiti čim lažji dostop za oddajo tovrstnih odpadkov, tako v mestih kot na podeželju. Septembra so po različnih slovenskih regijah začeli nameščati **ulične zbiralnike za e-odpadke**. V prihodnjem letu naj bi jih postavili okrog 500.

ŠEHIĆ: **Ulični zbiralniki**, ali kot jim mi ljubkovalno rečemo ... (manjka beseda) so le del aktivnosti projekta Gospodarjenje z **e-odpadki**. Projekt, ki traja od letošnjega prvega januarja pa do konca leta 2020, ima več aktivnosti. Namen tega projekta je, da spremenimo navade potrošnikov. Mi smo imeli že v letu 2011 do 2013 projekt, ki je bil prav tako podprt in sofinanciran s strani Evropske unije, ampak je bil predvsem usmerjen v zgolj osveščanje. Takrat smo se, predvsem smo aktivnosti vodili skupaj s šolami, z mladino, kjer smo seveda poudarjali, kam lahko te odpadke damo, zakaj jih je potrebno ločevati, vendar smo opažali, da je dostikrat problem v tem, da občani in občanke nimajo dovolj blizu infrastrukture oziroma da si želijo tega, ampak da na koncu zmanjka časa za to ločevanje in v tem projektu, ki ga izvajamo v teh petih letih sedaj, pa želimo spremeniti navade, torej da se dejansko v operativi zgodi še večji napredek in učinkovitost tega ločenega zbiranja. Projekt, ki ima te glavne tri aktivnosti, torej postavitev **uličnih zbiralnikov**, postavitev zelenih kotov v trgovske centre in pa osveščanje in mobilno zbiranje na podeželju, bi na koncu mogoče prinesli ta cilj, zbrati 65 procentov od količine opreme dane na trg. Dokler osebo nekoga ne prizadene, neka okoljska škoda, to tistega momenta se tudi ne zavedajo, da jo je možno narediti, ne. In pa seveda je pomembno tudi to, da so za vse vrste odpadkov, nekako vzpostavimo sinergijo istočasno, kajti če na eni vrsti odpadka izvajamo neke aktivnosti za izboljšanje, da potegnemo za seboj tudi izboljšave na drugih vrstah odpadkov. In podjetja kot taka se seveda morajo zavedati, da ni samo ena vrsta odpadkov, ampak da je pravzaprav vse, kar danes kupimo, na koncu tudi odpadek.

LOTRIČ: Letno naj bi nastalo približno 40 milijonov ton električnih in elektronskih odpadkov. Če je naprava še uporabna in nepoškodovana, morda ni čas, da pristane takoj na deponiji. Staro lahko zamenjamo z novo, uporabno napravo pa lahko tudi podarimo.